

W. O. von Horn
Lydia Koidula
Ingomar Vihmar

M & M ehk
Kosjakased

LAULUMÄNG
kahes vaatuses

*W. O. von Horn'i jutustuse
„Die Nachbartöchter“ (1849)
eestindas 1851. aastal J. W. Janssen
jutustuseks „Naabre tütrede“,
selle alusel valmis 1870. aastal
Lydia Koidula näidend
„Maret ja Miina ehk Kosjakased“.*

Esietus 1. veebruaril 2025
Endla Teatri Künis

lavastaja, lava-
ja muusikaline kujundaja

Ingomar Vihmar

laulusõnade autor,
arranžeerija ja lauluõpetaja

Feliks Kütt

valguskunstnik

Karmen Tellisaar

etenduse juht

Anu Hövel

valgusmeistrid

Ivar Priterskihh, Iiris Purge,

Karmen Tellisaar

helimeister

Siim Rohtväli

kostümeerija

Kärt Altjõe

grimeerija

Ivi Smeljanski

lavameister

Erko Leppik

Mängivad:

Maret

Kleer Maibaum

Miina

Karin Tammaru

Tõlla Hans

Tambet Seling

Luige Siim

Nils Mattias Steinberg

Tõkkesilma Liisu

Astra Irene Susi

Karja-Juku

Paul Samuel Vihmar

Ommalt maalt.

Tartust. „Marret ja Mina ehk Kosjakasjed.“ — Mis asjad need on? võib mõnni laugemalt luggeja küsida. No wata, armas küsija, selle ninne al näggid Mihklipäwal ja pääw pärrast sedda umbes 500 innimest siin Tartus jälle uut waatemängo. Nago „Saremaa onnopoeg“, ollid ka „Marret ja Mina“ tüfikene Gestirahwa ellust, mis pealt kuuljate ja näggiatele mitte ette ei loetud egga malitud, waid ellawalt näidati. Se'ep se waatemängo wiis on, et seal pilt filma ees ellab, mis ramatust luggedes ehk pabperi pealt wadates furnud ja ellota on ja luggedes ehk wadates inuimesewaimus alles ello peab sama; ja waimo peeglid, kust kujo wasto peab paistma, ei olle jo kõik ühhetassa selged. — Mis tulli nüüd wiimses waatemängus ette? Mikka perretütte uhkus ja waese saunalapse allandus, ja kuidu wimaks mõllemad omma parraja palga sawad. Mängotük, kus illeültse 6 mängiat ettetullewad, (Matassep Haus, tallunik Siim, kõrtsmaene Liso, Neäri Marret, Sulli Mina ja karjapois Jukko) hakkab Tõlkesilma kõrtsi ukse ees ja lõppeb Jani õsel „kosjakasjede“ istutamisega perretütte ja waeselapse akua al Suttiküllas. Nõnda paljo kui sest mõisime ja ommast lohhast üttelda võime, andis igga liggimängia holega tähhelpaanes parrajal mõedul tükkile ni paljo ello, et terwelt ja lõbbusalt pealt watajatele filma paistis. Meie teades, kui wahhetek wimast korda langes, näitsid kõik pealtwaatjad wägga rahhul ollewad ja sedda ka tormiliselt tunnistawad. — Meie ruum ei anna siin paikus pikkemalt selletada, olgo siis eddespidi „Juttutoas“; agga tükkiloojat ja mängiaid ei wõi meie uende wärsimata waewa eest siin mitte arwalikult tännamata jätta. Kes asja tunneb, teab küll, et se mitte käiksest wälja ei olle rapputada. —

Ommalt maalt.

Tartust. „Marret ja Mina ehk Kosjakassed.“ Mis asjad need on? wõib mõnni kaugemalt luggeja küssida. No wata, armas küssia, selle nimme al näggid Mihkclipäwal ja pääw pärrast sedda umbes 500 innimest siin Tartus jälle uut waatemängo. Nago „Saremaa onnopoeg“, ollid ka „Marret ja Mina“ tükkikene Eestirahwa ellust, mis pealt kuuljate ja näggiatele mitte ette ei loetud egga malitud, waid ellawalt näidati. Se'ep se waatemängo wiis on, et seal pilt silma ees ellab, mis ramatust luggedes ehk pabberi pealt wadates surnud ja ellota on ja luggedes ehk wadates innimese waimus alles ello peab sama; ja waimo peeglid, kust kujo wasto peab paistma, ei olle jo kõik ühhetassa selged. – Mis tulli nüüd wiimses waatemängus ette? Rikka perretütre uhkus ja waese saunalapse allandus, ja kuida wimaks mõllemad omma parraja palga sawad. Mängotük, kus ülleültse 6 mängiat ettetullewad, (Rattassep Hans, tallunik Siim, kõrtsinaene Liso, Neäri Marret, Sulli Mina ja karjapois Jukko) hakkab Tökkesilma kõrtsi ukse ees ja lõppeb Jani ösel „kosjakaskede“ istutamisega perretütre ja waeselapse akna al Suttiküllas. Nõnda palju kui sest mõistsime ja ommast kohhast üttelda wõime, andis igga liggimängia holega tähhelpannes parrajal mõedul tükkile ni palju ello, et terwelt ja lõbbusalt pealt watajatele silma paistis. Meie teades, kui wahhetek wimast korda langes, näitsid kõik pealtwaatjad wägga rahhul ollewad ja sedda ka tormiliselt tunnistawad. – Meie ruum ei anna siin paikus pikkemalt selletada, olgo siis eddespidi „Juttutoas“; agga tükkilojat ja mängiaid ei wõi meie nende wässimata waewa eest siin mitte awwalikult tännamata jätta. Kes asja tunneb, teab kül, et se mitte käisest wälja ei olle rapputada. –

Lavastajaga „Kosjakaskedest“

Miks Koidula?

Ingomar Vihmar: Sellele lihtsale küsimusele on üsna keeruline vastata. Iga tekstini viib ju mingi teekond, mõtterännak, mida hiljem üsna raske taastada. Eks see oli ikka sisehäääl, mis Koidulani viis. „Kosjakased“ pole ju näidend, mis oleks Koidula draamaloomingus kuidagi erilisel kohal kui teised ja muidugi ei suuda see tekst võistelda paljude teiste draamatekstidega, aga ometi on seal mitu asja koos, mis selle minu jaoks huvitavaks tegi. Mingis mõttes võib öelda, et võttes lavastada just selle Koidula teksti, jõudsin tagasi algusesse, sinna, kust kunagi alustasin. Sest ma ei alustanud ju näiteks Ibseni või Shakespeare'iga, ühesõnaga mingite materjalidega, mis on ajale vastu pidanud ja tuntud, kui vastuvaidlematult maailma näitekirjanduse kaanonisse kuuluvad šedöövrid. Alustasin Tuglase ja Oksaga, tekstidega, mida autorid kunagi lavale ei kavatsenud. Tuglas on muidugi suur novellimeister ja kuulub kahtlemata meie kirjanduse tippude hulka, aga näitekirjanduses polnud ta mingi tegija. Aga mina panin ta lavale. Sama lugu oli vähem tuntud Jaan Oksa tekstidega.

Selles mõttes olen nagu alguses tagasi. Koidula teksti võib muidugi tajuda lihtsa jandina, aga selles on ka piisavalt draamat, millele keskenduda. Muidugi on Koidula tekst koomiline, aga see pole sugugi peamine.

Koidula näidendi aluseks on Johann Woldemar Jannseni „Sannumetojas“ ilmunud jutt „Naabre tütredest“, mis omakorda on Saksa pastori W. O. von Horni jutu „Die

Nachbarstöchter“ tõlge. Niisiis on Koidula näidendi süžee küll laenatud, kuid saanud tema töötluses uue tähenduse. Koidula kohandas teose sisu Eesti oludele ning täiendas seda terava kriitikaga kaasaja elu aadressil. Milline on selle loo kõnetus tänasesse päeva?

Eks Koidulal olid omad eesmärgid. Peamiselt püüdis ta ikka seda eesti-asja ajada. Ja enamus ühiskondlikke kitsaskohti, millele ta oma näidendis viitab, on tänasel päeval täpselt sama aktuaalsed. Selles mõttes ei vaja see näidend kaasajastamist, tänasesse päeva toomist, sest see kaasajastub lavale jõudes automaatselt ise. Lugesin ettevalmistuseks palju Koidula elukäiku ja loomingulist teed kirjeldavaid raamatuid ja mind võlus tema vastuoluline isiksus, tema teravmeelsus, huumorimeel. Lydia Koidula kui inimene ja kirjanik said mulle väga sümpaatseks.

Koidula võitles kõige vastu, mille vastu ühiskonnas on võimalik võidelda; olgu selleks siis korrupsioon, tagarulus, vaimupimedus. Koidula manitseb meid kuulama oma südame häält, selle asemel, et igal sammul oma isiklikku kasu taga ajada. See on kahtlemata asi, mida võime tänaselgi päeval üksteisele meelde tuletada. Ta püüdis anda oma panust meie rahvusluse arengusse ja nüüd, takkajärgi võime öelda, et tema panus oli väga suur ja selle mõjud kestavad tänase päevani. Selles mõttes on ta ajatu.

Nii nagu mina olen ringiga algusesse tagasi jõudnud, on meie ühiskond otsekui ringiga Koidula aega tagasi jõudnud. Nii nagu Koidula omal ajal püüdis lepitada erinevaid vaenupooli, et ühise jõuga suurema vaenlase vastu astuda, võiksime praegugi omad egod korraks kõrvale lükata ja katsuda leida seda ühisosa, mis teeb meist

eestlased. Aga ega lavastuse eesmärk pole vaatajatele moraali lugeda, vaid ikka kunstiliste vahenditega ühele või teisele asjaolule viidata.

Rääkides Koidula teatrist, mõtleme muidugi kohe ka tollaegsetele koomikavõtetele, mis praeguses ajas mõjuvad topeltnaljakana.

Eks see ole vist nii läinud, et mis Koidula ajal oli ühtepidi naljakas, on nüüd meile kuidagi teistpidi naljakas. Nalja tegemine ei saa olla omaette eesmärk, sest on täiesti ennustamatu, kuidas publik millelegi reageerib. Ma pole püüdnud lavastamise kestel kuidagi vägisi mingeid nalju lavastusse sisse istutada, pigem isegi ära võtnud. Tulemuseks on midagi täiesti uut. Kindlasti leidub vaatajaid, kelle meelest see tükk saab homeeriliselt naljakas ja leidub neidki, keda see naerma ei aja.

Eks Koidulalgi oli ikka nii, et koomika on pigem pakend, mille seest pakutakse publikule midagi, mis puudutab südant ja hinge. Aga räägime „Kosjakaskede“ muusikalisest kujundusest ka. On ju selle lavastuse žanrimääraluseks „laulumäng“.

Jah, laule sellesse lavastusse tuleb ja kui rääkida nüüd sellest, et mis laulud need on, siis, kuna tüki tegevus toimub jaanipäeva paiku, siis inspireeris mind neid lugusid otsides isiklik mälestus sellest, kui olin väike ja käisin koos pere või sõpradega Kehra jaanitulel. Kuidas inimesed kogunesid Kehra laululava juurde, kuidas seal lõhnas, laval mängis bänd, mis koosnes meestest, kes olid eraelus traktoristid või brigadirid või midagi kolmandat. Kui seda meenutada, tekkib mingi väga-väga eriline tunne.

Kas tegemist on tuntud lugudega? Sellistega, mis tekitavad publikus äratundmisrõõmu?

Pigem on tegemist lugudega, mida kuuldes tundub, et oled seda kuulnud, aga tegelikult ei ole.

See muusikaline kujundus, laulud ja saated, need on valminud koostöös Feliks Kütiga.

Jah, mina olen valinud lood ja tema on teinud sõnad. Felix on ülihea laulusõnade kirjutaja ja peale selle paneb ta näitlejad laulma.

Vaadates kella, saan aru, et praegu, kus just läks huvitavaks, tuleb meil katkestada, et õigeks ajaks proovi jõuaksid. Aitäh, selle jutuaajamise eest!

Ingomar Vihmariga vestles Ott Kilusk

Kas võin loota?

Mis tõi siia
selle sirge noorhärra
ja milleks tema naer mul nii
on südamel,
südamel?

Kas võin loota,
et ta hommegi mäletab
tüdrukut, keda kohtas külateel?

Ja kuigi seisin poisi ees
ma justkui muinasjuttudes,
ega unistused veimevakka täita ei saa,
ei saa.

Kas võin loota,
et ta hommegi mäletab
tüdrukut, keda kohtas külateel?

Ja kuigi seisin poisi ees
ma justkui muinasjuttudes,
ega unistused veimevakka täita ei saa,
ei saa.

Ja kuigi seisin poisi ees
ma justkui muinasjuttudes,
ega unistused veimevakka täita ei saa,
ei saa,
ei saa,
ei saa...

Materjaalne tüdruk

Ei ole mokaamööda mul
need tundetootused.
Ehk küll romantika
on südamele hea
sest kõhtu täis ei saa.

See pole priske raharull,
mis üksi rõõmu teeb,
kuid segi aetud sott
ja minu leivakott
on auke täis.

Mis salata –
materjaalne tüdruk olen ma,
naturaalne täiesti ka,
lihtsast lihast ja luust
ja tean,
kana munedana nokast ei saa,
ega koda või ehitada
maalitud puust,
maalitud puust.

See pole priske raharull,
mis üksi rõõmu teeb,
kuid segi aetud sott
ja minu leivakott
on auke täis.

Mis salata –
materjaalne tüdruk olen ma,
naturaalne täiesti ka,
lihtsast lihast ja luust
ja tean,
kana munedana nokast ei saa,
ega koda või ehitada
maalitud puust,
maalitud puust.

Elu on nii...

Mis on tüdrukul südame peal,
mis on neiul hinge taga?
Mida peidab ta pakitsev põu?
Kas pats on ka piisavalt tihe?

Kui on ta nii pehme ja sile,
ega luukeret hoia siis kapis?
Kas kasvab siit ka nobe
leemekulbi liigutaja?

Elu on nii
kui õpiks viiulit,
aga publik on juba saalis,
aga publik on juba saalis.

Elu on nii
kui õpiks viiulit,
aga publik on juba saalis,
kriitikudki valmis.

Kas klutt juba kannab kaela,
ega poiss see pole papist,
millal tatikast mees võib saada?
Ega mehed ju ei nuta.

Kas prantsuse kutid on tõesti
paremad meite omadest?
Kas kivilips teeb šikiks
iga lollaka?

Elu on nii
kui õpiks viiulit,
aga publik on juba saalis,
aga publik on juba saalis.

Elu on nii
kui õpiks viiulit,
aga publik on juba saalis,
kriitikudki valmis.

Väikene punane ämber

Mul on üks väikene punane ämber
mis kogu aeg on kadunud,
mis kogu aeg on kadunud,
kui mul on teda tarvis.

Mul on üks väikene punane ämber
mis kogu aeg on kadunud,
mis kogu aeg on kadunud,
kui mul on teda tarvis.

Kuid siis, kuid siis,
kui mul pole teda vaja,
kuid siis, kuid siis
on ta pidevalt, pidevalt jalus.
Pidevalt minul on jalus.

Kui lubad tundeid

Nii lihtne on kaotada pea,
kui lubad sa endale tundeid
ja teinekord niiväga hea,
kui lubad sa endale tundeid.

Nii lihtne on kaotada pea,
kui lubad sa endale tundeid
ja kui ohjad jooksnud käest
sind tõmmatakse
elu õnnerattale
kus ei leidu õnne
mitte igaühele
kuid siiski loodame
õnnerattale
kus ei leidu õnne
mitte igaühele
kuid siiski loodame.

Käib haprake jää üle vee,
kui lubad sa endale tundeid.
Kas narrus või vaprus on see,
kui lubad sa endale tundeid?

Käib haprake jää üle vee,
kui lubad sa endale tundeid
ja kui ohjad jooksnud käest
sind tõmmatakse
elu õnnerattale
kus ei leidu õnne
mitte igaühele
kuid siiski loodame
õnnerattale
kus ei leidu õnne
mitte igaühele
kuid siiski loodame
õnnerattale.

Jaani

Palavast päevast
painatud välu
uinudes hingab
magusat ööd.

Põlde ja heinamaad
kaisutab hellalt
hallide udude
vagane vöö.

Salaja saludes
mängib oma mängu,
süles ja südames
mängib oma mängu
jaani, oh jaani,
jaani, oh jaani,
jaani, oh jaani...

Kusagilt kostub
kauge kajana
kilklevaid hõikeid
ja lõõtspilli häält.

Salaja saludes
mängib oma mängu,
süles ja südames
mängib oma mängu
jaani, oh jaani,
jaani, oh jaani,
jaani, oh jaani...

Jaani, oh jaani,
jaani, oh jaani,
jaani, oh jaani...

Lavastuses kõlavate laulude eestikeelsed sõnad ja arranžeringud on teinud Feliks Kütt. Kaks laulu on Feliks Küti originaallooming.

Teiste laulude originaalversioonid on:

„I Saw the Light“ (autor Todd Rundgren)

„You Always Hurt the One You Love“ (autor Joey Lattanzi)

„Taking A Chance On Love“ (autor Marvin Floyd)

„Lady of Mine“ (autor Joe Tossini)

„If I Should Fall in Love“ (autor Joe Tossini)

Kavas on lisaks väljavõttele nädalalehest Eesti Postimees kasutatud Feliks Küti laulusõnu lavastuses kõlavatele lauludele ning Kalev Lilleoru fotosid lavastuse proovist. Intervjuu Ingomar Vihmariga tegi Ott Kilusk.

Kava koostas Anne-Ly Sova

Lavastuse plakatifotod tegi Priit Loog

Plakati kujundas Koidu Pilve

Kavalehe kujundas Koidu Pilve

lavastusjuht **Andrus Jõhvik**
pealavameister **Kaido Päästel**
vanemlavameistrid **Ando Loosaar, Fred Laur, Janek Lipponen**
lavameistrid **Lauri Allikas, Erko Leppik, Sergei Peetso, Mario Valmas**
dekoratsioonide valmistajad **Kaido Päästel, Viljar Viik**
butafoor-dekoraator **Kaido Torn**
tekstiilide värvija **Anu Heinsalu-Diževski**
kostüümiala juhataja **Ester Kasenurm**
kostüümide õmblejad **Urve Kasenurm, Urve Enne, Epp Mõts**
grimmiala juhataja **Ivi Smeljanski**
grimeerijad **Sirle Teeäär, Karina Pajunurm, Kertu Vilgats**
kostümeerijad **Kärt Altjõe, Airin Vaarmann, Lisette Pent**
inspitsient-rekvisiitorid **Anu Hövel, Astrid Kivila, Silja Koppel**
heliala juhataja **Siim Rohtväli**
helimeistrid **Tarmo Jürgens, Janek Vlassov**
valgusala juhataja **Margus Vaigur**
valgusmeistrid **Karmen Tellisaar, Ivar Piperskihh, Iiris Purge**
videomeistrid **Argo Valdmaa, Antti Aalmaa**
haridustöö koordinaator **Liina Unt**
muusikajuht **Feliks Kütt**
turundus- ja müügijuht **Inger Lilles-Nestor**
trupijuht **Aigi Veski**
peaadministraator **Ain Millberg**
haldusjuht **Kaido Lüll**
dramaturgid **Anne-Ly Sova, Ott Kilusk**
loominguline juht **Ingomar Vihmar**
teatrijuht **Roland Leesment**

SA Endla Teater kassa 442 0666
Keskväljak 1 info 442 0667
Pärnu 80010 www.endla.ee

Teatri toetajad ja koostööpartnerid

Täname

